

Halvøen Skallingen,

af Holger Poulsen, Lærer paa Fanø.

Naar man under Læsningen af Rejseskildringer fra Afrikas Indre med glad Forvisning udbryder: „I gamle Danmark med de skovkransede Fjorde og frugtbare Marker kjende vi heldigvis ikke noget til disse store, øde og ensomme Ørkener, som opfyldte saa meget af det mørke Fastland,“ da bærer et saadant Udsagn Vidnesbyrd om, at der endnu findes Egne i vort Fædreland, som det store Flertal af Befolkningen, selv den dannede Del af denne, slet ikke har noget Kjendskab til. Ogsaa vi have, skjønt naturligvis efter mindre Maalestok, vore „Ørkener“; men for at finde dem maa man forlade de lune Bøgeskove og de smilende Fjorde og tage ud til „Vestervovvov“. Luften er frisk og sund herude, frygt derfor ikke for at tage med; lad Rejsens Maal denne Gang være *Skallingen*.

Fra Jyllands Vestpunkt, Blaavandshuk, strækker Skallingen sig som en lang, smal Halvø i sydøstlig Retning hen imod den lille Ø Fanø, hvorfra den skilles ved det stærkt befærdede Graadyb, der fører ind til Nordby og til Esbjerg. Medens de vældige Bølger ved Halvøens Sydvestside brydes mod de lave Revler og Sandbanker foran den, er den mod Nordøst skilt fra den lille, øde og af kun to—tre Familier beboede Ø *Langlig* i Hjerting Bugt ved det smalle Farvand Hobogab, der fører ind til Hodyb, og hvorigjennem der gaar en rivende Strøm; af denne Grund er ogsaa Halvøens Kyst saa stejl paa denne Side — hvad der er særlig mærkeligt herude, hvor Kysten ellers er meget flad — at man fra en større Baad kan springe i Land. Med gunstige Vind- og Strømforhold kan man hurtig sejle fra Esbjerg eller Fanø til Skallingen; i modsat Fald kan det vare meget længe og blive ret nøjsommeligt.

Hvilken underlig Stilhed hersker der dog ikke herude, særlig paa en varm, lummer Sommerdag. Det er, som om alt Liv var udslukt og alt levende flygtet bort fra dette „Sandhav“; ikke en Lyd, ikke en Bevægelse, intet uden Øde og Tomhed. Nordsøens Vande ligge rolige og spejlblanke for vor Fod, og det mørke Dyb farves af Solens Straaler. Sandhavet er næsten fuldstændig jævnt paa den sydlige Del af Halvøen, der kaldes „Skalling Ende“, og, saa vidt Øjet naar, opdager det kun Sand og atter Sand, i det fjærne i Form af Klitter, dækket med Muslingskaller og overvoxet af den blaagrønne Marehalm („Helm“ kalde Kystboerne den), den eneste Plante, der trives her; de store, tunge Ax hænge med Hovedet.

Naar den friske Havbrise ikke tilvifter os Kølighed, kan det være umaadelig varmt her en hed Sommerdag. Der er ikke Spor af Skygge, og det glødende Sand udstraaler Varme, som yderligere opheder Luften og gjør Aandedrættet tungt. Ved Stranden finder man ren Sandbund, saa haard som et Stuegulv, og uden en eneste Sten. I Hobogab har Lodskutteren Station; Toldkrydseren ligger ogsaa for Anker her en Tid af Aaret, og det Orlogsfartøj, som Foraar og Efteraar sendes til Kysten for at holde Orden blandt Fiskerne, burde have Station her i Steden for ved Esbjerg Havn, der ligger for langt borte fra Fiskepladsen ud for Graadyb. Er Vejret uroligt, søge de talrige tyske Fiskere, der her uden for og syd for Horns Rev ligge og fiske, ind bag Skallingen, hvor der er en ypperlig og sikker Ankerplads i Hobogab.

Lad os gaa en Tur tværs over den lille Halvø og ud til selve Vesterhavet. Man synes, at Vejen er kort, men det er dog ikke saa; Afstandene ere større herude, end Folk fra Bakkerne og Skovegnene ville tro, og Gangen er tung, i det Foden stadig synker dybt ned i det fine, bløde Sand, der giver en klingrende Lyd, ligesom naar man vader i frossen Sne. Man sér en Kæmpeskikkelse rage op ude ved Havet; hvad kan det vel være? Det klare Sollys, det glitrende Sand med sine Glimmerblade, og den underlige, svirrende Luft sløver Øjet, „Fata Morgana“ driver sit Spil. Efter en lang Vandring naa vi vort Maal, der viser sig at være den sidste Levning af et Vrag, Spanterne i et strandet Skib; Folkene ere vel sagtens omkomne. De gamle, krumme og knortede Egeplanker kunde, hvis de fik Mæle, nok fortælle et helt Sørgespil, og de minde os om, at der her ikke altid er saa stille og tyst som nu. Længere henne træffe vi Resterne af en Fiskerbaad med Bunden i Vejret. De vældige Søer paa Graadybs Barre have „kvalt“ den, som det hedder i Sømandssproget, og dens fattige Ejere ere rimeligvis forliste under Udførelsen af deres farlige Dont. Ude ved Stranden spejder man efter Rav, hvoraf der her findes en Del. Mange Steder træffer man paa smaa Stykker Stenkul, der ere blevne runde og glatte ved at rulle hen over Havbunden, ligesom Alting herude; det er Rullestene fra Nutiden.

Kom nu herud en mørk, stormfuld Efteraarsdag, og man vil træffe en hel anden Scene. Havet buldrer og tordner, som om der uafbrudt lød Kanonsalver, og det er omtrent umuligt at høre, hvad der bliver talt af éns Sidemand. Sandet pisker én i Ansigtet, saa det smer-

ter, og snart har man Øjne, Øren og Næse fyldte deraf. Paa den Tid strander der meget Gods, saa som Trælast, Stenolietønder, Stykgods o. s. v., hidrørende fra Skibe, der uden at blive iagttagne fra Land ere forliste „med Mand og Mus“ paa det 5 Mile ud i Havet ragende, saa farlige Horns Rev.

Skallingen har ikke altid været saa jævn som nu, thi tidligere fandtes der ogsaa Klitter ved dens sydlige Ende; mod Nord findes de endnu, men mod Syd ere de blevene sløjfede af Stormfloderne. De „svenske Knolde“ ere delvis bevarede, hvorimod der paa „Skalling Ende“ ikke mere er Spor af Klitter. En Højde paa 23 Fod, saaledes som Generalstaben fandt ved sin Opmaaling (se *Ed. Erslev* „Jyske Naturforhold“ i Geogr. Tidskr. 6te Bind, 1882, Oversigtskaart) er der derfor ikke længer Tale om ved Skallingens sydlige Del. Det altopslugende Hav har i de senere Aar borttaget saa meget, at „Skalling Ende“ kun ligger nogle faa Fod over dagligt Højvande.

Efterhaanden som Sydveststormen driver Vandet ind mod Kysten, vælde de fraadende Bølger længere og længere op paa Landet, og til sidst rulle Søerne frit hen over næsten hele Halvøen, jævne Sandklitterne og føre Sandet bort. Naar Vandet skyller hen over Sandet, bliver dette aldeles „levende“, og Søen kan da ret tumle med det; Sømærkerne, de saakaldte „Baaker“, forsvinde undertiden ved saadanne Lejligheder, da Sandet dér er ligesom en Vælling, hvorfor hverken nedrammede Pæle eller store Ankerstene kunne holde dem tøjrede.

Under saadanne Omstændigheder, særlig en mørk Eftersaat, naar Søen brølende skyller hen over Dækket paa det strandede Skib, og naar Stormens Ryk slider og river i Sejl og Tovværk, er det yderst farligt for et Skib og dets Besætning at sidde fast paa Skallingen; det er omtrent det samme som den visse Død. I den sikre og trygge Ankerplads bag Halvøen kunne Fartøjerne derimod rolig ride en Storm af; men det er vanskeligt, ja farligt at yde nogen Hjælp herfra, hvor gjerne man end vilde.

Gjennem Graadyb og ind til Esbjærg er der, selv i den strængeste Vinter, naar Isen alle Vegne i vort Fædreland lukker Fjorde og Sunde, et aabent, sejlbart Løb, hvor Gjennemgangen er fri og hvorigjennem de store Udførselsdampere sejle til England med deres kostbare Ladninger. Drivisen kan ikke skade dem; men faar den fat paa en Fiskerbaad eller et andet mindre Fartøj, kan den ordentlig kjøre af Sted dermed. En saadan Stilling er kritisk, og det gjælder da om hurtigt at bringe Hjælp.

I Længden bliver Tavsheden og Stilheden trykkende paa denne flade Halvø. Selv den mest menneskeffjendske Eremit vilde dog vistnok mangen Gang blive rædselsslagen ved at leve herude og derfra søge hen til beboede Steder; det er saaledes intet Under, at hele Halvøen er mennesketom, og desuden — hvor længe vil det vare, inden Havet og Stormen bortskyller selv de højeste Steder deraf? Hele Skallingen er en Sandørk og intet andet.

Ny Zeeland i Fortid og Nutid,

af M—n.

Denne mærkelige Dobbeltsø, der har en Størrelse af 5,000 □ Mile og i Form ligner et omvendt Italien, have Evroperne kun kjendt i halvtredje Hundreaar, og den evropæiske Kultur dér gaar kun et hundrede Aar tilbage. Det var Hollænderen *Abel Tasman*, som 1642 opdagede Øerne; han var sejlet ud fra Batavia, havde sat Kurs mod Sydøst, og han fandt først Tasmanien. Herfra var det hans Hensigt at opsøge Salomons Øerne, han slog imidlertid ikke ind paa den rigtige Vej, men kom mod Øst i Steden for mod Nord. I Slutningen af Aaret saa han et højt Bjærgland foran sig, og langs dettes Kyster sejlede han i 8 Dage, før han besluttede at gjøre Landgang. Ved Bredderne af den Bugt, hvori han ka-

stede Anker, samledes Mænd, der især vare mærkelige ved deres store Fedme, havde brungul Hud og det sorte Haar bundet sammen i en Top med lange Fjer. Nogle af dem blæste i en Slags Trompet af en Konkylie, og de hollandske Matroser morede sig med at sekundere uden dog derved at fængsle de vildes Opmærksomhed, der til sidst trak sig tilbage. I Haab om at kunne knytte venskabelige Forbindelser med de indfødte, besluttede Tasman at gaa i Land; men Skibene nærmede sig næppe, før der i største Hast kom flere Kanoer roende. Den største med 70 indfødte nærmede sig de hollandske Skibe i et Stenkasts Afstand, og de vilde begyndte nu under livlige Bevægelser at raabe til Evroperne i et for disse